

**ความพึงพอใจต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**
**Satisfaction toward the Role of Sub-district Public Training Unit in Promoting Buddhism in
Sridonmoon Sub-district, Chiangsean District, Chiang Rai Province**

พระเรืองฤทธิ์ คัดข้างบน

อีเมลล์: day.4244@hotmail.com

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ดร. ณัฐกร วิทิตานนท์

vititanon@hotmail.com

สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายอย่างเป็นระบบ และการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อระดับความพึงพอใจของประชาชน โดยศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกลุ่มคณะกรรมการหน่วยอบรม จำนวน 15 คน และกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยอบรม จำนวน 356 คน ด้วยการจัดทำประชุมกลุ่มย่อย และการใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test และ One - way ANOVA โดยวิธีการแบบ Scheffe

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลในภาพรวมแสดงให้เห็นถึงความเป็นองค์กรที่มีศักยภาพต่อการบริหารจัดการกิจกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ด้วยภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณในฐานะพระสงฆ์ของประชาชน วิทยากรมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการสื่อสารทางธรรมะ และเทคโนโลยีที่เป็นสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ส่วนโครงสร้างและการบริหารจัดการได้จัดระบบโครงสร้างบริหารอย่างมีรูปแบบและระบบดำเนินงานที่สามารถประสานและดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่ได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ มีการจัดประชุมวางแผนในระดับองค์กรภาคี และระดับปฏิบัติการ ภาวะผู้นำชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารระหว่างองค์กรกับประชาชนในพื้นที่

ภาพรวมระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงทุกด้าน (4.13) เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า บทบาทด้านความสามารถทักษะและความรู้ของบุคลากร และบทบาทต่อการใช้หลักธรรมในการพัฒนา เป็นกลุ่มบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันสูงสุด (4.15) รองลงมบทบาทด้านการจัดการสถานที่จัดกิจกรรมและช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (4.14) ส่วนบทบาทต่อการแสวงหาทรัพยากรและการสนับสนุน มีระดับค่าเฉลี่ยถดถอยลงมา (4.13) และพบว่าบทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม (4.09)

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูลในภาพรวม พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันทำให้ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพทางเพศและความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรม และความแตกต่างด้านเพศมีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ/หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

The purpose of this study were: to investigate the satisfaction toward the role of Sub-District Public Training Unit in Promoting Buddhism In Sridonmoon Sub-District, Chiang Sean District, Chiang Rai Province, and to compare the individual factors of the officer affecting to the satisfaction's level of the population. This research combine quantitative and qualitative data. The samples comprised of 15 Training Unit Committees and 356 participants to the activities of

Training Unit. The instruments were constructed by sub-group meeting and satisfaction questionnaire. The statistics used for description analyzing the collect data were frequency, percentage, arithmetic means, standard deviation. The hypothesis test used t-test, One - way ANOVA with Scheffe's method.

The result was the Sub-District Public Training Unit has a potentiality to organize and manage the activities effectively on behalf of the Buddhism Leader of the people; the lecturers have a knowledge and skill in Buddhism communication and there is a technology to support the activities. The organization chart and the management were set systematically that could communicate and cooperate effectively with other organizations. There were a meeting for planning in both association and operation. The local leadership is very important for communication between the organization and the local population.

An overall analysis finds, the satisfaction toward the role of Sub-District Public Training Unit in Promoting Buddhism In Sridonmoon Sub-District, Chiang Sean District, Chiang Rai Province, participants' satisfaction was at a high level in every factors (4.13). Individual factor analysis shown that the role of skill and knowledge and the role of using Buddhism for development were at the highest level of arithmetic means (4.15). Next, the role of location management and period for setting the activities were at the second level of arithmetic means (4.14). Then, the role of resource and supporting seeking were at the third level (4.13). Last, the role of activities operation in promoting Buddhism was at the lowest level (4.09).

The result of comparison between individual factors and a level of satisfaction toward the Role of Sub-District Public Training Unit in Promoteing Buddhism In Sridonmoon Sub-District shown that there was only one difference between the consequence of activity participation and promoting Buddhism aspect that were a cause of people's satisfaction level to the Buddhism promoting of the Sub-District Public Training Unit. For individual aspect consideration, the difference of the gender and the consequence of activity participation and promoting Buddhism aspects were a cause of people's satisfaction level to the activity periods setting. The difference of

gender was a cause of people's satisfaction level to the activity operation of the Sub-District Public Training Unit.

Keywords: Satisfaction/Sub-District Public Training Unit/Promoteing Buddhism

บทนำ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นหน่วยงานสำคัญของคณะสงฆ์ไทยที่มีภารกิจ และบทบาทหน้าที่ต่อการสรรค์สร้างความสุขทางกายและทางจิตใจให้แก่ประชาชน โดยที่พระสงฆ์ไทยในสังคมไทยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการศึกษาหลักธรรมคำสอนแล้วปฏิบัติตาม พร้อมทั้งนำมาเผยแผ่แก่ศาสนิกชนโดยการจัดรูปแบบในลักษณะขององค์กรการปกครองคณะสงฆ์ มีหน้าที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม (หน้าที่และบทบาทของพระสงฆ์, 2558) ใน พ.ศ. 2546 คณะสงฆ์โดยเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร) ได้ก่อตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) มีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ 1) การสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น 2) เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น 3) เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชน 4) เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข และ 5) เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมหาเถรสมาคม ระบุความมุ่งหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง 8 ประการ ได้แก่ 1) ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2) สุขภาพอนามัย 3) การสัมมาชีพ 4) ความสันติสุข 5) การศึกษาสงเคราะห์ 6) การสาธารณสงเคราะห์ 7) ความกตัญญูกตเวทิตาธรรม และ 8) ความสามัคคีธรรม

ด้วยระบบและกลไกในองค์กรมีการเคลื่อนไหวและมีความสัมพันธ์กันในเชิงที่จะต้องบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (สมยศ นาวิการ, 2544 : 49) นักบริหารสามารถนำผลการประเมินที่มองเห็นภาพรวมขององค์กรทั้งหมดตามบทบาทหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาลักษณะระบบให้เกิดการวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาองค์กรทั้งระบบได้ ในขณะที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีคอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคมและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมากกว่า 5 ปีที่ผ่านมา มีหน่วยปฏิบัติงานอยู่ที่วัดป่าถ่อน ตำบลศรีคอนมูล คณะทำงานทั้งที่เป็นฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายคฤหัสถ์อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีคอนมูล จึงเป็นประเด็นสนใจสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีคอนมูล

อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในทัศนะของความพึงพอใจของประชาชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการประเมินสมรรถนะขององค์กรต่อการดำเนินงานและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูลกับปัจจัยส่วนบุคคล

ขอบเขตการวิจัย

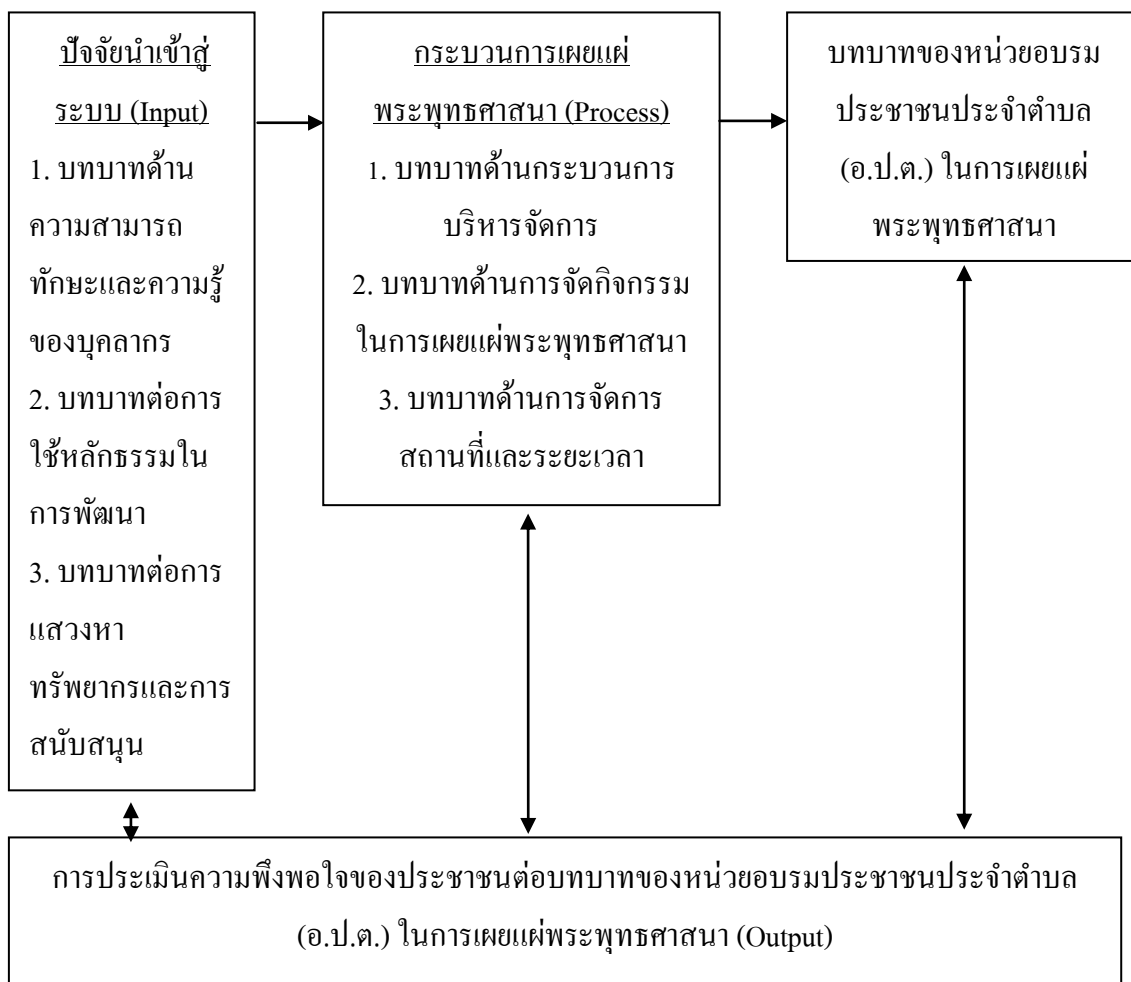
1. ขอบเขตประชากร มีกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล จำนวน 15 รูป/คน 2) คริวเรือนของประชาชนในตำบลศรีดอนมูล จำนวน 3,231 คริวเรือน

2. ขอบเขตตัวแปร

ประชากรกลุ่มที่ 1 ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในประเด็น 1) ปัจจัยนำเข้าสู่ระบบขององค์กร (Input) และ 2) กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (Process)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ทำศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (Output) รายละเอียดดังภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวน 15 คน/รูป โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ใน

ประเด็น 1) ปัจจัยนำเข้าสู่ระบบขององค์กร (Input) และ 2) กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (Process)

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเผยแพร่พระพุทธศาสนาของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล ในพื้นที่ 13 หมู่บ้าน จำนวน 3,231 ครัวเรือน ทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (จินดา ขลิบทอง, 2544 ; อ้างอิงจาก Yamane, Taro, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 356 ครัวเรือน โดยการใช้แบบประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (Output)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแจ้งขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล และหมู่บ้านในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และโดยความร่วมมือจากคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล และประชาชนในการตอบแบบประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของประชาชน ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มใช้การทดสอบค่า t-test และมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการแบบ Scheffe

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่ออธิบายถึงบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้ การถอดรหัสความหมาย การตีความ จำแนกและจัดหมวดหมู่ รวบรวมเพื่อหาข้อสรุป

ผลการวิจัย

บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ปัจจัยนำเข้าสู่ระบบขององค์กร

บทบาทด้านความสามารถทักษะและความรู้ของบุคลากรหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุ

เป้าประสงค์ได้ด้วยภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณในฐานะพระสงฆ์และคณะสงฆ์ที่เป็นทุนเดิมแห่งการเคารพนับถือของประชาชน และวิทยาการจากภายนอกที่สามารถสร้างแรงจูงใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพที่สร้างความหลากหลายของสาระกิจกรรมและความรู้ที่ประชาชนได้รับ

บทบาทต่อการใช้หลักธรรมในการพัฒนาท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบันของประชาชน ทำให้เกิดการตื่นตัวในระดับบุคคล ระดับชุมชนที่ขยายผลนำไปสู่การยอมรับการปฏิบัติในสังคม โดยมีหลักธรรมพื้นฐาน คือ สิด 5 และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขด้วยหลักทฤษฎีธรรมมีกัตตะประโยชน์ การจเว้นจากอบายมุข หลักกัตถุญตา เป็นต้น

บทบาทต่อการแสวงหาทรัพยากรและการสนับสนุน โดยการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการจากองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูลตลอดทุกปีที่ผ่านมา และแหล่งงบประมาณอื่นจากภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐภายนอกทั้งข้อมูลข่าวสาร วิทยากร และอุปกรณ์สามารถสนับสนุนความสำเร็จของหน่วยอบรมให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น

2. ด้านกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

บทบาทด้านกระบวนการบริหารจัดการ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล มีการบริหารองค์กรอย่างเป็นกระบวนการและมีระบบที่ชัดเจนในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งมีหน้าที่ในการวางแผนกิจกรรมโครงการ ดำเนินการ ประสานงาน และประเมินผล การบริหารงานมี 2 ระดับ คือ 1) ระดับองค์กรภาคี คือ ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล จัดประชุมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 2) ระดับองค์กรทำงาน โดยผู้นำชุมชนเป็นกลไกดำเนินกิจกรรมและเป็นสื่อหลักที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือของประชาชน

บทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ใช้รูปแบบการเทศนา ธรรมะบรรยาย และการส่งเสริมความรู้ในกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยวิทยาการทั้งภายในและภายนอกที่มีความรู้ ทักษะที่สามารถสื่อสารและถ่ายทอดสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายตามขอบเขตของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมและแนวทางปฏิบัติในกรอบหลักธรรมในการพัฒนาท้องถิ่น 8 ประการ เช่น โครงการธรรมสังฆจร และการสอนศีลธรรมในโรงเรียน โครงการงดเหล้าในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การกำหนดกฎระเบียบและการบังคับใช้ในทุกหมู่บ้านในตำบลศรีดอนมูลให้เป็นรูปแบบและทิศทางเดียวกันจนกลายเป็นพฤติกรรมทางสังคมอีกมิติหนึ่งของสังคม

กิจกรรมต่าง ๆ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรทุกฝ่ายในการแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ และการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ และหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมจะทำการสรุปผลสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากภาคส่วนต่าง ๆ นำเข้าสู่ที่ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการประเมินภาพรวม พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า บทบาทด้านความสามารถทักษะและความรู้ของบุคลากร และบทบาทต่อการใช้หลักธรรมในการพัฒนา เป็นกลุ่มบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันสูงสุด รองลงบทบาทด้านการจัดการสถานที่จัดกิจกรรมและช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนบทบาทต่อการแสวงหาทรัพยากรและการสนับสนุน มีระดับค่าเฉลี่ยถ่วงลงมา และพบว่า บทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยภาพรวมระดับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. บทบาทด้านความสามารถทักษะและความรู้ของบุคลากร	4.15	0.54	สูง
2. บทบาทต่อการใช้หลักธรรมในการพัฒนา	4.15	0.45	สูง
3. บทบาทต่อการแสวงหาทรัพยากรและการสนับสนุน	4.13	0.41	สูง
4. บทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	4.09	0.48	สูง
5. บทบาทด้านการจัดการสถานที่จัดกิจกรรม	4.14	0.57	สูง
6. ด้านช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรม	4.14	0.63	สูง
รวม	4.13	0.29	สูง

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูลในภาพรวม พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันทำให้ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพทางเพศและความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรม และความแตกต่างด้านเพศมีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในภาพรวม

ระดับความพึงพอใจ	เพศ	ช่วงอายุ	การศึกษา	อาชีพ	ความถี่
1. บทบาทด้านความสามารถทักษะและความรู้ของบุคลากร	X	X	X	X	X
2. บทบาทต่อการใช้หลักธรรมในการพัฒนา	X	X	X	X	X
3. บทบาทต่อการแสวงหาทรัพยากรและการสนับสนุน	X	X	X	X	X
4. บทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	X	X	X	/	X
5. บทบาทด้านการจัดการสถานที่จัดกิจกรรม	X	X	X	X	X
6. ด้านช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรม	/	X	X	X	/
ความพึงพอใจในภาพรวม	X	X	X	X	/

/ แสดงถึงปัจจัยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

X แสดงถึงปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทและศักยภาพของพระสงฆ์ในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความพร้อมด้านทักษะการสื่อสาร ความรู้ และการใช้เทคโนโลยี

ประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นสมรรถนะที่สำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จริยา จัตุพร (2554) เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันพบว่า พระสงฆ์ไทยในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่ทั้งทางโลกและทางธรรม พระสงฆ์ มิใช่มีบทบาทและหน้าที่เฉพาะพิธีกรรมทางศาสนาเพียงอย่างเดียว ในขณะที่พระสงฆ์ต้องประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย ท่านยังมีความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการบริหาร การช่วยเหลือสังคมเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก นอกจากนี้ พระสงฆ์ต้องนำพุทธวิธีต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร การอำนวยการ การประชาสัมพันธ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหา บ้าน วัด โรงเรียน ด้วยการใช้หลักธรรมเพื่อครองใจคน การประสานสามัคคีในหมู่ชนเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน ตัวอย่างเช่น พระมหาไพเราะ จิตฺติโล,ดร. (กฤษณา) เป็นพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งบทบาทและหน้าที่การทำงานเพื่อสังคม และการทำงานของพระสงฆ์ ด้วยการใช้หลักธรรม การใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิบัติงานในบทบาทและหน้าที่ประสพผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

ผลสำเร็จของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูล ที่ประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทักษะความรู้ และความสามารถของพระวิทยากรและผู้นำทำกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนา อาจด้วยหลักธรรมของพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ที่ถูกนำมาใช้ในงานพัฒนาสังคมในทุก ๆ ด้าน ด้วยเหตุผลของความเหมาะสมทั้งในเชิงสังคมวัฒนธรรม และพุทธภูมิ ดังที่ สุภาพรรณ ณ บางช้าง (2526 : 83-86) ที่เคยได้กล่าวไว้ว่า พุทธศาสนามีความเหมาะสมกับการนำมาใช้พัฒนาสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักพุทธธรรมนำไปสู่การสร้างคนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นบนพื้นฐานแห่งความจริง อีกทั้งปัจจัยทางวัตถุและจิตใจมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน และพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542 : 29-31) กล่าวถึงการพัฒนาคนให้เข้มแข็งทั้งทางพฤติกรรม จิตใจและสติปัญญา ด้วยยิดศาสนาและหลักธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

ข้อค้นพบประการหนึ่งที่สำคัญอันเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตำบลศรีดอนมูล ซึ่งพบว่า ประการแรก ประชาชนที่มีสถานภาพทางเพศที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรมแตกต่างกัน โดยเพศชายมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิง ในประเด็นนี้กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาเป็นการจัดรูปแบบเต็มวันเช้าถึงเย็นหรือการปฏิบัติธรรม ถือศีล อยู่วัดอย่างต่อเนื่องหลายวัน จึงเป็นความไม่สะดวกกลุ่มผู้หญิงในฐานะแม่บ้านที่ต้องมีภาระหน้าที่ในครอบครัว อาทิ การดูแลบุตรหลานหลังเลิกเรียน การจัดหาอาหารแก่สมาชิกใน

ครัวเรือน จึงเป็นความกังวลต่อบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ส่วนผู้ชายนั้นค่อนข้างมีอิสระต่อกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ โดยส่วนรวม จึงมีความพร้อมและเต็มใจต่อการร่วมกิจกรรม มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจน แฮงคส์ (Jane Hanks) และ ลูเซียน แฮงคส์ (Lucian Hanks) (1962) ให้ข้อสรุปว่าความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในสังคมไทยอยู่บนฐานของความสัมพันธ์แบบเท่าเทียม ผู้หญิงมักมีบทบาทเชื่อมโยงกับกิจกรรมภายในบ้าน เช่นการดูแลเอาใจใส่ลูก ขณะที่ผู้ชายไทยให้ความสนใจกับการสร้างบารมีและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ภายนอกบ้าน

ประการที่สอง พบว่า ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้กล่าวได้ว่ากลุ่มที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้บ่อยครั้งมากที่สุดอาจมีปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน อาทิ ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมเหมาะสมกับความสะดวกต่อการเข้าร่วม ความสนใจพิเศษ การแสดงบทบาทหน้าที่เป็นต้น ซึ่งทำให้สามารถแสดงความพึงพอใจได้สูงกว่ากลุ่มที่มีการเข้าร่วมน้อยกว่า

ประการสุดท้าย พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อบทบาทด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างด้านกลุ่มอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมหรือตนเองสนใจเป็นพิเศษ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

ผลการวิจัยนี้ให้ข้อสรุปถึงความพึงพอใจต่อบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตำบลศรีดอนมูลอยู่ในระดับสูงก็จริงอยู่ แต่มีข้อสังเกตและข้อค้นพบทางสถิติด้วยว่ารูปแบบด้านการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความพึงพอใจอยู่ท้ายสุดของตารางและมีผลต่อการเข้าร่วมของกลุ่มต่างอาชีพด้วย ดังนั้นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีดอนมูลจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องหรือการคำนึงถึงกลุ่มอาชีพด้วยซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงควรมีรูปแบบของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และผลผลิตทางการเกษตร วิธีการดำรงชีพอย่างพอเพียง ส่วนกลุ่มทำงานประจำและการประกอบธุรกิจ อาจเน้นในด้านการบริหารชีวิตและการบริหารงานอย่างยั่งยืน เป็นต้น

ข้อค้นพบถึงความแตกต่างด้านสถานภาพทางเพศด้วยเพราะเพศหญิงนั้นมีข้อจำกัดต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องหลายวัน ดังนั้นกิจกรรมของหน่วยอบรม จำเป็นต้องลดเวลาการดำเนินกิจกรรมให้น้อยลงกว่าเดิม เช่น ควรอยู่ในระยะเวลาประมาณ 1 วัน และอาจต้องจัด

กิจกรรมนอกเวลาทำงานของราษฎรที่ไม่กระทบต่อกิจวัตรประจำวันบางประการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ ผลการวิจัยนี้ทำให้เห็นถึงศักยภาพโดยรวมขององค์กรโดยพิจารณาจากบทบาทขององค์กรในระบบทุกระบวนการ ซึ่งจะเป็ข้อมูลสำคัญสำหรับคณะกรรมการองค์กรที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์หรือการประยุกต์ปรับกระบวนการให้เหมาะสมได้ยิ่งขึ้น และผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงหรือเทียบเคียงกับหน่วยอบรมอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการดำเนินการในลักษณะเดียวกันเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยยังมีประเด็นคำถามต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องควรหาคำตอบเพื่อขยายความรู้และสร้างความรู้ใหม่ให้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในประเด็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ การสังเคราะห์หลักธรรมที่ก่อให้เกิดผลเฉพาะประเด็นที่มุ่งหวังพัฒนาเพราะด้วยธรรมะมีความเป็นนามธรรมสูง รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยอบรมฯ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สามารถเข้าถึง ช่วงวัยอายุ กลุ่มอาชีพ ได้ทุกกลุ่มอันมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมของสังคมตามภารกิจหน้าที่ที่สอดคล้องโดยตรงกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

รายการอ้างอิง

- จรรยา จัตุพร. (2554). ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน : กรณีศึกษาบทบาทและหน้าที่ของ พระมหาไพเราะ จิตสีโล, ดร. (ภคณา). พุทธศาสนมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จินดา ขลิบทอง. (2544). กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร : เอกสารการสอนชุดวิชาวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระครูนิวริฐสุภาจารคุณ (กิตติมศักดิ์ เสนาเวณา). (2553). บทบาทพระสงฆ์และการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมหน่วยอบรมประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่สาย หมู่ที่ 8 ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. ศศ.ม. สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). ธรรมกับไทย ในสถานการณ์ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- พระอธิการจรัส อภินฺโท (สิงห์น้อย). (2556) . การปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ของพระสงฆ์ ในเขต อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. พุทธศาสนมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมยศ นาวิการ. (2544). ทฤษฎีองค์การ (Organization theory). พิมพ์ครั้งที่ 4. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2526). “พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท,” ใน การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย. หน้า 28-31. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- หน้าที่และบทบาทของพระสงฆ์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2558.
<http://www.l3nr.org/posts/464948>.
- Hanks, Lucien and Jane R. Hanks. (1962). Merit and Power in the Thai Social Order. *American Anthropologist*. 64: 1247-1261.
- Yamane, Taro. *Statistics : An Introductory Analysis* 3 rd ed. 1973 : 125.